Nieuwsblad van het Noorden, 16 september 2000, blz.5

Bestuurscrisis in Emmen zet stadhuis op stelten

Soms zit het mee, soms zit het tegen. En op maandag 26 februari 1996 zat het de redactie van het Nieuwsblad van het Noorden in Emmen bepaald niet mee.

's Avonds zou op het gemeentehuis van Emmen de gemeenteraad achter hermetisch gesloten deuren worden ingelicht over het resultaat van het onderzoek van het managementbureau BCG. Dit bureau had in de afgelopen twee maanden onderzoek gedaan naar mogelijke misstanden op het gemeentehuis, waaraan het Nieuwsblad van het Noorden in een tijdsbestek van amper een jaar vele tientallen artikelen had gewijd. En wij –de drie verslaggevers- hadden op dat moment nog geen idee welke conclusies de onderzoekers Jean Engelen, Ed van Thijn en Jos Staatsen zouden trekken uit de verhalen die tot hen waren gekomen. Dat was vervelend, omdat de gemeente Emmen en BCG de volgende ochtend een persconferentie hadden belegd, waarin opening van zaken zou worden gegeven. Een simpel rekensommetje leerde dat het maar zeer de vraag was of wij er in zouden slagen de uitkomst van het onderzoek op tijd in de krant te krijgen. Voor de edities van de krant die later gedrukt werden was het geen probleem, maar uitgerekend de lezers in Emmen dreigden een dag te moeten wachten op het nieuws.

Verwoede pogingen onzerzijds om afspraken te maken met BCG, dan wel de gemeente om het nieuws onder embargo vervroegd tot ons te mogen nemen, mislukten. Door ons aangesproken raadsleden wimpelden alle verzoeken om medewerking af. Van het BCG-rapport werd een beperkt aantal exemplaren gedrukt dat de raadsleden 's avonds ter inzage kregen, maar dat na lezing moest worden ingeleverd. Alle exemplaren moesten in het gemeentehuis blijven. De kans dat wij voortijdig van informatie zouden worden voorzien achtten wij dan ook aanzienlijk kleiner, dan dat de veelgeplaagde PvdA-burgemeester Ton Lensen van Emmen nog eens minister-president zou worden. In een niet al te beste stemming gingen de Emmer redacteuren die avond naar huis.

Signalen

De eerste signalen dat er iets grondig mis was op het gemeentehuis van Emmen, bereikten deze krant begin 1995. Ik kreeg op een avond thuis een telefoontje van een ambtenaar, die mij vertelde dat er op het gemeentehuis een verziekt klimaat heerste. En dat was vooral terug te voeren op het dictatoriale gedrag van enkele topambtenaren, die de interne organisatie naar hun hand zetten. Het was vertrouwelijke informatie. Dat eerste telefoontje leverde dus geen verhaal op, maar zorgde er wel voor dat alle daaropvolgende gebeurtenissen op het gemeentehuis door mij met andere, argwanender ogen werden bekeken.

Dat was bijvoorbeeld het geval toen de ambtelijke top -achter de rug van de gemeenteraad om- plannen beraamde om huisaccountant VB Accountants na meer dan dertig jaar trouwe dienst in te wisselen voor een ander bureau. Dat VB Accountants een paar keer had geweigerd een goedkeurende handtekening te zetten onder de jaarrekening van de met grote financiële zorgen kampende gemeente, was daar vermoedelijk debet aan. Dat de keuze later -zoals deze krant voorspelde- zou vallen op Moret Ernst & Young was al amper een verrassing meer. Immers, de interim-gemeentesecretaris -die de accountantswisseling voorbereidde- kwam zelf van Moret.

Een maanden durend onderzoek van deze krant -tientallen mensen werden gehoord- resulteerde in oktober 1995 in een paginagroot verhaal, waarin allerlei voorbeelden werden genoemd van ambtenaren die in conflict waren geraakt met de ambtelijke top. Daarvan zat een aantal thuis, soms al jaren. De meeste hadden met elkaar gemeen dat hun arbeidsrechten met voeten werden getreden en dat het Emmer college van burgemeester en wethouders in het conflict stelselmatig partij trok voor de ambtelijke top.

De Emmer Nieuwsbladredactie beschikte in die fase al over veel aanwijzingen dat de betreffende topambtenaren hun horeca geneugten met graagte declareerden op de rekening van de gemeente. Toch werd besloten nog niet te publiceren. Burgemeester en wethouders ontkenden de gang van zaken en het ontbrak ons als krant simpelweg aan harde bewijzen. Dat was evenwel een tijdelijk probleem.

Krantenverhalen

Nadat de krantenverhalen zich opstapelden, breidde het informantennet zich verder uit. Menigeen zette zijn baan op het spel met het naar buiten smokkelen van vertrouwelijke en voor de ambtelijke top belastende documenten. Toen de gemeente Emmen in november 1995 op ongehoorde wijze een computerbestand kraakte om achter de inhoud van een dagboek van een verontruste ambtenaar te komen en hem vervolgens genadeloos aan de schandpaal nagelde, verspeelde de Emmer bestuurlijke en ambtelijke top haar laatste restje geloofwaardigheid. Zeker toen bekend werd dat de gemeente een heus detectivebureau had ingeschakeld om het lekken naar de krant op te sporen. Dat was ook het sein voor de andere media zich in de zaak te verdiepen.

Ruim een maand later werd bekend dat het bureau BCG puin kwam ruimen in Emmen. Dinsdag 27 februari 1996 was ongeveer een uur oud toen ik thuis gewekt werd door de telefoon. Ik was op slag wakker toen de beller zei: "Ik ga jou vertellen wat er in het rapport staat." Toen ik een half uur later de verbinding verbrak, kende ik de grote lijnen. Voor dag en dauw zat ik 's ochtends op de redactie mijn verhaal te tikken. Toen ik tegen acht uur de laatste hand aan het artikel legde, stapte onverwacht iemand binnen. "Hier," klonk het, "dat heb je wel verdiend." Tot mijn vreugde werd een exemplaar van het BCG-rapport op mijn bureau gedeponeerd. Ik had nu nog tijd genoeg het verhaal op details aan te passen voordat de persconferentie begon waar het nieuws bekend werd gemaakt dat wij al kenden en dat ook de lezers in Emmen 's middags tot zich konden nemen onder de kop: "Twee Emmer ambtenaren onmiddellijk met verlof gestuurd." In de weken daarna traden het voltallige college van burgemeester en wethouders en de gemeentesecretaris af. De twee topambtenaren in kwestie zijn op staande voet ontslagen.

Dit verhaal verscheen eerder in het genomineerde Nieuwsblad van het Noorden-boek 'een Eeuw doorgebladerd'.

PHILIP BROUWER

Onderzoeker Ed van Thijn (l) schudt Nieuwsblad van het Noorden-onderzoeksjournalist Philip Brouwer de hand op de dag dat het BCG-rapport verschijnt. © ARCHIEF NVHN